

w-album 19

2015

**Turun Eläin- ja Kasvitieteellinen Seura ry
Hyönteiskerho**

**Suomelle uusia sekä maastamme huonosti
tunnettuja ahmaspistiäislajeja (Hymenoptera,
Ichneumonidae) IV**

Reijo Jussila

w-album

19 (2015)

ISSN 1795-665X

ISSN 1795-6668

ISBN 978-952-5793-26-0 (nid.)

ISBN 978-952-5793-27-7 (PDF)

w-album on hyönteistieteellinen verkkojulkaisuna ilmestynvä lehti, jossa julkaistaan laajahkoja paikallisfaunistisia hyönteisselvityksiä. Lehden pääasiallinen julkaisukieli on suomi. Lehti ilmestyy epäsäännöllisesti sen julkaisualaan sopivien artikkelien tarjonnasta riippuen.

Julkaisija: Turun Eläin- ja Kasvitieteellinen Seura, Hyönteiskerho
Publisher: Entomological Club of the Zoological and Botanical Society of Turku, Finland

Toimitus/Editors: Veli-Matti Mukkala
veli-matti@mukkala.fi

Antti Haarto
ahaarto@gmail.com

Käsikirjoitukset lähetetään sähköpostitse toimitukseen rtf-muodossa. Ennen julkaisemista käsikirjoitukset läpikäyvät asiantuntijatarkastuksen. Kirjoittajat vastaavat kielentarkastuksesta.

Manuscripts should be submitted to the editors as e-mail attachments in rtf-format. The manuscripts are reviewed by referees before publishing. The author(s) are responsible for the quality of the language.

Julkaisutapa: pdf-muodossa osoitteessa org.utu.fi/harrastus/TEKS/w-album/
Publication: in pdf-format at address org.utu.fi/harrastus/TEKS/w-album/

Lehden nimi, *w-album*, pohjautuu hyönteiskerhon logoon, joka on Ari Karhilahden tyyllittelemä jalavanopsasiipi (*Satyrium w-album*).

Suomelle uusia sekä maastamme huonosti tunnettuja ahmaspistiäislajeja (Hymenoptera, Ichneumonidae) IV

Reijo Jussila

Zoological Museum, Section for Biodiversity and Environmental Sciences, FI-20014 University of Turku, Finland
reijo.jussila@utu.fi

Jussila, R. 2015: Suomelle uusia sekä maastamme huonosti tunnettuja ahmaspistiäislajeja (Hymenoptera, Ichneumonidae) IV. – w-album (19) 2015, 3-10.

Received 17.2.2015, accepted 24.10.2015

Lyhennelmä. Suomen faunalle ilmoitetaan kaksikymmentäkolme uutta ahmaspistiäislajia: *Dolichomitus atratus* (Rudow), *D. diversicostae* (Perkins), *D. pterelas* (Say), *Scambus calobatus* (Gravenhorst), *Clistopyga sauberi* Brauns, *Apechthis capulifera* (Kriechbaumer), *Idiogramma alysiina* (Thomson), *Ctenochira validicornis* (Brischke), *Eridolius alacer* (Gravenhorst), *E. gibbulus* (Holmgren), *Lissonota gracilipes* Thomson, *Cryptopimpla arvicola* (Gravenhorst), *Lethades erichsonii* Hinz, *L. poloniae* Hinz, *Phaestus nigriventris* Roman, *Hadrodactylus genalis* Thomson, *Syndipnus saotis* Kasparyan, *Campodorus ornatus* (Habermehl), *Campodorus mediosanguineus* (Heinrich), *Homotropus melanogaster* (Holmgren), *Sussaba hinzi* Diller, *Chorinaeus australis* Thomson ja *Neotypus coreensis* Uchida. *Mesoleptidea sylvatica* (Woldstedt) on Nyky-Suomelle uusi. Virolle uusina lajeina ilmoitetaan *Eridolius alacer* (Gravenhorst) ja *Neotypus coreensis* Uchida.

New and poorly known Finnish ichneumonid (Hymenoptera) species IV

Abstract. *Dolichomitus atratus* (Rudow), *D. diversicostae* (Perkins), *D. pterelas* (Say), *Scambus calobatus* (Gravenhorst), *Clistopyga sauberi* Brauns, *Apechthis capulifera* (Kriechbaumer), *Idiogramma alysiina* (Thomson), *Ctenochira validicornis* (Brischke), *Eridolius alacer* (Gravenhorst), *E. gibbulus* (Holmgren), *Lissonota gracilipes* Thomson, *Cryptopimpla arvicola* (Gravenhorst), *Lethades erichsonii* Hinz, *L. poloniae* Hinz, *Phaestus nigriventris* Roman, *Hadrodactylus genalis* Thomson, *Syndipnus saotis* Kasparyan, *Campodorus ornatus* (Habermehl), *Campodorus mediosanguineus* (Heinrich), *Homotropus melanogaster* (Holmgren), *Sussaba hinzi* Diller, *Chorinaeus australis* Thomson and *Neotypus coreensis* Uchida are reported as new to the Finnish fauna. *Mesoleptidea sylvatica* (Woldstedt) is new to the current area of Finland. *Eridolius alacer* (Gravenhorst) and *Neotypus coreensis* Uchida are new to Estonia.

Ahmaspistiäiset on Suomen lajirikkain hyönteisheimo. Se käsittää ainakin 2700 maastamme ilmoitettua lajia. Faunallamme löytyy niitä kuitenkin edelleen lisää, koska keräyksiä on tehty vähän eikä tutkijoitakaan ole koskaan ollut kovin monia.

Terminologiassa on käytetty ennen kaikkea Pimplinae-käsikirjaa (Fitton ym. 1988).

Levinneisyystiedot on saatu Taxapad-luettosta (Yu ym. 2005) ja alkuperäiskirjoituksista.

Pimplinae, Ephialtini

Dolichomitus atratus (Rudow, 1881)

Ephialtes atratus Rudow, 1881

Ephialtes macrocentrus Kriechbaumer, 1896

Ephialtes tschikitscherini Kokujev, 1904

Ephialtes reflexus Morley, 1914

EH: Pirkkala 682:331, *e. l.* 1998, 1 ♂, E. Saarela leg. (K. Zwakhals det.).

EH: Urjala, Rasi, *e. l.* *Paranthrene tabaniformis* (Rottemburg) (Lep., Sesiidae) 1989, 1 ♂, M. Vuola leg. (K. Zwakhals det.).

ES: Taipalsaari 6803:3550, *e. l.* *Sesia melanocephala* Dalman (Lep., Sesiidae), 1 ♂, 19??, T. Rönkä leg. (K. Zwakhals det.).

Koiraan tuntomerkkejä ovat mm. tasasuhtaiset ja kokonaan tummat tuntosarvet sekä leveät keskilonkat, joiden yläreunassa on isohko kuhmurainen kyhmy. Pää ei ole kaventunut taaksepäin. Ks. tarkemmin Zwakhals 2010.

Lajia on löytynyt suuresta osasta Keski- ja Etelä-Eurooppaa sekä Venäjältä ja Kiinasta (Yu ym. 2005).

***Dolichomitus diversicostae* (Perkins, 1943)**

Ephialtes diversicostae Perkins, 1943

V: Pyhäranta, Kappelinpää 677:319, 29.VIII.2013, 1 ♀, M. Vuola leg.

EH: Sahalahti, paloalue 6820:3365, 31.VII.2003, 1 ♂, P. Valtonen leg. (K. Zwakhals det.).

Lähilajeista sekä naaraan että koiraan erottaa helposti propodeumin keskiosan selvistä pituusharjuista, jotka lähentyvät toisiaan etuosistaan voimakkaasti. Koiraan tuntomerkkejä ovat lisäksi mm. yläleukojen samankokoiset hampaat sekä raajojen reisirenkään ja lisäreisirenkään kiiltävät ja pisteiset alapinnat (Fitton ym. 1988 ja Zwakhals 2010).

Lajia on tavattu Ruotsista, Länsi- ja Keski-Euroopasta sekä Kiinasta (Yu ym. 2005).

***Dolichomitus pterelas* (Say, 1829)**

Ichneumon (Pimpla) pterelas Say, 1829

Ephialtes discreptans Hensch, 1929

Paucdolichomitus baiamarensis Constantineanu & Pisica, 1970

Paucdolichomitus birmovenssis Constantineanu & Pisica, 1970

V: Sauvo, Karuna 6693:3256, 25.VI.-2.VII.2001, 1 ♀, R. Jussila leg.

V: Nousiainen, Tepastus 6735:3237, 16.-21.VIII.2003, 1 ♀, R. Jussila leg.

EK: Kotka, Haapasaari 668:351, 1.-12.VII.1991, 2 ♂♂, T. Klemetti & J. Tiittanen leg.

EK: Kotka, Juurikorpi 672:349, 26.VIII.-22.IX.2001, 1 ♀, V-M. Mussalo leg.

EK: Virolahti, Pappila 671:353, 1.-3.IX.1999, 1 ♀, T. Klemetti & J. Tiittanen leg.

St: Rauma, Kulamaa, *e.l. Synanthedon flaviventris* (Staudinger) (Lep., Sesiidae) 2013-2014, 1 ♂, M. Vuola leg.

EH: Heinola, Latomäki 678:346, 14.-21.IX.1998, 1 ♀, R. Teriaho leg. (K. Zwakhals det.).

ES: Luumäki, Pajari 6755:3514, 26.VI.2006, 1 ♂, R. Jussila leg.

Lajin naaraan tuntee mm. tuntosarviensa runsaista (30-34) flagellomereistä, metasoman toisen ja kolmannen selkäkilven kokonaan pisteisistä pinnoista sekä munanasettimen alapuoliskon kärjestä, jossa on vain yksi kuperasti kaartunut ura (ks. tarkemmin Zwakhals 2010). Koira muistuttaa lähinnä meillä tavattua *Dolichomitus-lajia D. imperator* (Kriechbaumer, 1854), mutta on sitä noin puolet pienempi. Lisäksi metasoman kärjen valvula on selkäpuoleltaan pyöristyneempi ja kärjestään terävämpi (ks. tarkemmin Zwakhals 2010).

Lajia on saatu aikaisemmin Norjasta, Länsi-Keski- ja Etelä-Euroopasta, Japanista, Kiinasta sekä Pohjois-Amerikasta (Yu ym. 2005).

***Scambus calobatus* (Gravenhorst, 1829)**

Pimpla calobata Gravenhorst, 1829

Pimpla ghiliani Spinola, 1843

Pimpla nucum Ratzeburg, 1844

Pimpla cingulata Ratzeburg, 1852

Pimpla punctiventris Thomson, 1877

Pimpla cingulatella Costa, 1885

Pimpla stramentaria Kriechbaumer, 1890

Pimpla zonatus Habermehl, 1903

Pimpla calobataria Kokujev, 1913

Pimpla zonatella Schmiedeknecht, 1914

U: Inkoo, Rådkila 666:334, *e.l.* 2007, 1 ♀, E. & L. Laasonen leg.

U: Hanko, Anka, *e.l.* 2010, 1 ♀, E. & L. Laasonen leg.

Molemmat Suomesta löydetyt yksilöt on kasvatettu todennäköisesti aitaorapihlajan (*Crataegus grayana*) marjoissa esiintyvistä *Cydia janthinana* (Duponchel) -kääriäisestä (Lep., Tortricidae).

Laji puuttuu Suomen ahmaspistiäisluettelosta (Koponen ym. 1995). W. Hellén (1914) ilmoitti sen maallemme uutena sekoittaen sen todennäköisesti lajiin *Scambus sagax* (Hartig, 1838). Luettelossaan (1940) hän ilmoittaa vain jälkimmäisen lajin.

Scambus calobatus muistuttaa yli koko Suomen levinnyttä *S. inanis* (Schrank, 1802) [*annulatus* (Kiss, 1924)] -lajia, mutta sen munanasetin on 1,2-1,6 x metasoman pituinen ja metasoma vaaleampi kuin jälkimmäisellä lajilla, jolla munanasetin on metasoman pituinen ja metasoma täysin musta (Kolarov 1997).

Lajia on saatu myös Ruotsista sekä Keski- ja Etelä-Euroopasta (Yu ym. 2005).

***Clistopyga sauberi* Brauns, 1898**

Clistopyga terebralis Schestakov, 1927

V: Korppoo, Lökhholm 669:319, 20.VIII.1994, 1 ♀, R. Jussila leg.

V: Mietoinen, Perkko 6733:3222, 16.VII.-18.VIII.2004, 1 ♀, A. Haarto leg.

V: Sauvo, Karuna 6693:3256, 25.VII.1966, 1 ♀, 29.VII.1969, 1 ♀ ja 3.VII.1980, 1 ♀, R. Jussila leg.

Naaraat eroavat kahdesta muusta Suomesta aikaisemmin löydetystä *Clistopyga*-lajista [*C. incitator* (Fabricius, 1793) ja *C. rufator* Holmgren, 1856] mm. kokonaan tai lähes kokonaan mustan pään, mesosoman, propodeumin ja metasoman kautta. Näillä kahdella muulla lajilla on keltaisia ja punertavia läikkiä (Fitton ym.1988).

Lajia on tavattu aikaisemmin Länsi- ja Keski-Euroopasta sekä Venäjältä (Yu ym. 2005).

Pimplinae, Pimplini

***Apechthis capulifera* (Kriechbaumer, 1887)**

Pimpla capulifera Kriechbaumer, 1887

V: Dragsfjärd, Öro 664:323, 11.-18.VII.2000, 1 ♀, A. Kullberg leg.

V: Karjalohja, Karkali 668:332, 8.VI.2003, 1 ♀, R. Jussila leg.

U: Hanko, Russarö 663:327, 19.IX.-18.X.2000, 1 ♀, J. Kullberg leg.

U: Pyhtää, Kiviniemi 670:348, 16.-31.VIII.1991, 1 ♂, L. Luukkonen leg.

U: Ruotsinpyhtää, Lahtinen 669:347, 16.IX.- 1.X. 2004, 1 ♀, M. Östman leg.

Apechthis capulifera on helposti erotettavissa muista suvun lajeista mustista takalonkistaan (Kolarov 1997).

Lajia on aikaisemmin tavattu suuresta osasta Eurooppaa sekä Uralista itään aina Kiinaa, Koreaa ja Japania myöten (Yu ym. 2005).

Tryphoninae, Idiogrammatini

***Idiogramma alysiina* (Thomson, 1888)**

Macrochasmus alysiina Thomson, 1888

Julkaisussa Suomen loispistiäisluettelo 2 (Koponen ym. 1999) tämä laji on virheellisesti synonymisoitu lajiin *I. euryops* Schmiedeknecht, 1888 (todellisuudessa *euryops* Förster, 1888) nimellä *I. alysiinus*. Meillä esiintyvät nämä molemmat lajit.

Idiogramma alysiina -lajin esiintymispaikkoja Suomessa ovat ainakin

V: Nauvo, Seili 669:323, 11.VI.2005, 1 ♀, R. Jussila leg. (V. Vikberg det.) ja

ES: Mikkeli, Tuukkala 6837:3514, 29.VI.2010, 1 ♂, M. Koponen leg.

Idiogramma euryops -lajin esiintymispaikkoja Suomessa ovat ainakin

A: Finström, Husö 670:310, 3.VI.1978, 1 ♀, R. Jussila leg. (V. Vikberg det.),

V: Lieto 671:324, 20.V.1998, 1 ♂, R. Jussila leg. (V. Vikberg det.),

V: Turku, Paattinen 6727:3244, 16.V.-2.VI.2001, 8 ♂♂, R. Jussila leg. (V. Vikberg det.),

U: Tammisaari, Gyllö 6653:3300, 27.V.2006, 1 ♀, R. Jussila leg. (V. Vikberg det.) ja

PS: Kuopio, Riistavesi 697:355, 20.VI.1976, 2 ♀♀, R. Jussila leg. (V. Vikberg det.).

I. alysiina-lajilla kasvot ovat mustat ja *I. euryops* -lajilla keltaiset.

I. alysiina on löytynyt myös Norjasta ja Saksasta (Yu ym. 2005). *I. euryops* on levinnyt paitsi suureen osaan Eurooppaa myös Pohjois-Amerikkaan (Yu ym. 2005).

Tryphoninae, Tryphonini***Ctenochira validicornis* (Brischke, 1871)***Polyblastus validicornis* Brischke, 1871

EK: Kotka, Huruksela 672:348, 15.-28.VII.1979, 1 ♀, L. Luukkonen leg.

Lajin on helppo tunnistaa poskiensa kuopista, kilvekkeen lyhyistä reunaharjuista sekä etusiiven *3rs-m*-suonesta (ks. tarkemmin Kasparyan 1973).

Tämä laji on levinnyt laajaan osaan Eurooppaa ja Venäjän Aasian puoleista osaa (Yu ym. 2005).

Tryphoninae, Exenterini***Eridolius alacer* (Gravenhorst, 1829)***Tryphon alacer* Gravenhorst, 1829*Anisoctenion alacer* (Gravenhorst) Kerrich, 1952

EK: Kotka, Huruksela 672:348, 15.-28.VII.2000, 1 ♂, L. Luukkonen leg.

Viro, Kambja ME85, 22.IX.2001, 1 ♂, K. Elberg leg.

Viro, Lohu, 22.IX.1999, 1 ♂, K. Elberg leg.

Eridolius alacer on melko selvärajainen laji tässä suvussa. Se on kookas (pituus noin 9 mm), pää, keski- ja takaruumis ovat mustat (ylähuuli, yläleuat, huulirihmat sekä metasoman selkäkilpien takareunat vaaleat). Erityispiirteitä ovat leuan pitkä alahammas, eteenpäin työntyvä keskiruumiin etuselkä, hoikat jalat (varsinkin takareidet) ja voimakasharjuinen metasoman ensimmäinen selkäkilpi (ks. tarkemmin Kerrich 1952 ja 1962).

Tämä laji on uusi sekä Suomen että Viron faunalle. Laji *alacer* on sekoitettu lajiin *E. similis* (Holmgren, 1857) (Hellén 1936 ja 1940, Koponen ym. 1999). *Eridolius alacer* on tavattu suuresta osasta Eurooppaa, Siperiasta ja Mongoliasta (Yu ym. 2005).

Eridolius gibbulus* (Holmgren, 1857)Exenterus gibbulus* Holmgren, 1857

V: Turku, Paattinen 6727:3244, 7.-29.VII.1998, 1 ♀, R. Jussila leg.

PK: Liperi 694:361, 28.-30.VI.2000, 1 ♀, A. Karhu leg.

Eridolius gibbulus muistuttaa lähinnä Suomessa yleistä lajia *E. gnathoxanthus* (Gravenhorst, 1829), mutta tuntosarvet ovat pitemmät ja hienokarvaisemmat ja postannellus on noin 1,5 x pitempi kuin seuraava flagellomeri, jälkimmäisellä lajilla vain noin 1,3 x pitempi. Lisäksi propodeumin area superomedia on pitempi kuin leveä, kun jälkimmäisellä lajilla se on leveämpi kuin pitkä (ks. tarkemmin Kerrich 1952).

Nimi *gibbulus* on mainittu mahdollisesti Nyky-Suomessa esiintyvänä lajina Suomen loispistiäsluettelon osassa 2 (Koponen ym. 1999). Lajia on tavattu suuresta osasta Eurooppaa ja Venäjää (Yu ym. 2005).

Banchinae, Atrophini***Lissonota gracilipes* Thomson, 1877**

PH: Kannonkoski, Hilmo 6991:3418, 20.VI.2004, 1 ♀, R. Jussila leg.

Tämä on *Lissonota*-lajistossamme ensimmäinen, jolla on tuuheakarvainen ylähuuli. Sen tuntosarvet ovat ohuet, esimerkiksi ensimmäinen siimajaoke on kolme kertaa paksuuttaan pitempi. Mustassa päässä, keskiruumiissa ja metasomassa on myös keltaista kuviointia. Raajat ovat vaaleat. Ks. tarkemmin Aubert 1978.

Lajia on tavattu aikaisemmin Ruotsista, Länsi- ja Keski-Euroopasta sekä Bulgariasta (Yu ym. 2005).

Cryptopimpla arvicola* (Gravenhorst, 1829)Lissonota arvicola* Gravenhorst, 1829)

V: Nousiainen, Tepastus 6735:3237, 6.-31.VII.2003, 1 ♀, R. Jussila leg.

Cryptopimpla arvicola muistuttaa lähinnä meillä melko yleistä lajia *Cryptopimpla calceolata* (Gravenhorst, 1829), mutta sen metasoman selkakilpien takareunat ovat keltaiset ja päässä keltaiset läiskät. Lisäksi sen propodeumin poikittaisharju on heikosti kehittynyt. Jälkimmäisellä lajilla selkakilpien ja pään keltaiset kuviot puuttuvat ja propodeumin poikittaisharju on vahva (ks. tarkemmin Schwarz 2003).

Lajia on löytynyt sekä Länsi- että Keski-Euroopasta (Yu ym. 2005).

Ctenopelmatinae, Pionini***Lethades erichsonii* Hinz, 1996**

V: Sauvo, Karuna 6693:3256, 15.VI.1969, 1 ♂ ja 25.VI.1979, 1 ♂, R. Jussila leg.

Lajin metasoma on musta. Muista mustametasomaisista Suomesta aiemmin ilmoitetuista lajeista (*L. cingulator* Hinz, 1976 ja *L. laricis* Hinz, 1976) *L. erichsonii* eroaa mm. pään kuutiomaisuudella, kylkien karkeakuvioisuudella ja metasoman ensimmäisen selkakilven voimakkailla pitkittäisharjuilla (ks. tarkemmin Hinz 1996).

Lajia on löytynyt aikaisemmin vain Itävallasta (Hinz 1996).

***Lethades poloniae* Hinz, 1996**

ES: Mikkeli, Tusku 6843:3512, 12.IX.2008, 1 ♀, M. Koponen leg.

Tämän lajin metasoma on myös musta. Sen erottaa edellä mainituista mustametasomaisista lajeista mm. siitä että sen kynnet ovat voimakkaasti kampamaiset ja että propodeum on lähes harjuton (ks. tarkemmin Hinz 1996).

Lajia on löytynyt aikaisemmin vain Puolasta (Hinz 1996).

***Phaestus nigriventris* Roman, 1937**

EK: Kotka, Halla 670:349, 14.-28.VI.2002, 1 ♂, V.-M. Mussalo leg.

Suku *Phaestus* Förster, 1869 on Suomelle uusi. Se on tunnistettavissa lyhyestä ensimmäisestä flagellomeristä, joka on pituudeltaan 0,9 x toisen flagellomerin pituus. Suvussa on kaksi eurooppalaista lajia, jotka ovat miinaavien sahapistiäisten parasitoideja. Toinen laji on *Ph. anomalus* (Brischke, 1871). Se voidaan erottaa tästä Suomesta löydetystä lajista mm. ylähuulen tiheämmän karvoituksen ja yläleuan jonkin verran tummemman värin perusteella (ks. tarkemmin Kasparyan 1998).

Lajia on tavattu aikaisemmin vain Ruotsista (Kasparyan 1998).

Ctenopelmatinae, Euryproctini***Hadrodactylus genalis* Thomson, 1883**

A: Lemland 6682:3120, 12.VI.2007, 1 ♂, R. Jussila leg.
 U: Ruotsinpyhtää, Lehtinen 669:347, 6.-14.VII.2001, 1 ♂, M. Östman leg.
 ES: Mikkeli 6840:3504, 22.VI.2010, 1 ♂, M. Koponen leg.

Hadrodactylus genalis muistuttaa lähinnä Suomessa yleistä lajia *H. larvatus* Kriechbaumer, 1891, mutta sen takajalan viides nilkkajaoke on lyhyempi kuin neljäs. Lisäksi kasvot ovat täysin sekä etu- ja takalonkat osittain keltaiset, kun taas jälkimmäisellä lajilla takajalan viides nilkkajaoke on neljättä pitempi sekä kasvot osittain ja lonkat täysin mustat (Idar 1975 ja 1979).

Lajia on aikaisemmin löytynyt sekä Ruotsista että Keski-Euroopasta (Yu ym. 2005).

Mesoleptidea sylvatica (Woldstedt, 1874)*Mesoleptus sylvaticus* Woldstedt, 1874

V: Houtskari, Hyppeis 669:318, 15.VI.-5.VIII.1964, 1 ♀, H. Bruun leg.

ES: Valkeala 675:348, 23.-31.VII.1999, 1 ♂, V. Lehtonen leg.

Lajin erottaa muista sukunsa lajeista mm. vaaleista takalonkista sekä vaaleasta, lähes kokonaan metasoman selän täyttävästä pitkittäisjuovasta. Kilveke on punertava.

Lajia on tavattu aikaisemmin Keski-Euroopasta ja Venäjältä (Yu ym. 2005). Mm. Hellén (1940) on ilmoittanut sen maastamme, mutta löytöalue kuuluu nykyisin Venäjälle (Koponen ym. 2000). Laji on näin ollen Nyky-Suomelle uusi.

Syndipnus saotis Kasparyan, 2003

InL: Utsjoki, Kevo, Kevon kanjonin harmaapajuvyöhyke, 774:350, 13.VII.1959, 1 ♀, R. Jussila leg. (D. R. Kasparyan det.).

Syndipnus saotis erottuu helposti muista suvun lajeista mm. voimakkaasti kärjestään sivuilta litistyneestä metasomasta ja väriyhdistelmästä: ruumis musta, sääret ja nilkat punaruskeat sekä metasoman selkäkilvet 7 ja 8 ja munanasettimen suojus kellertävät (Kasparyan 2003).

Lajia on löytynyt tähän saakka ainoastaan Venäjältä (Kasparyan 2003).

Ctenopelmatinae, Mesoleini**Campodorus ornatus (Habermehl, 1925)***Mesoleius ornatus* Habermehl, 1925

V: Kisko 668:330, 30.V.-28.VI.1999, 1 ♀, J. Nurminen & P. Rautio leg.

Tämän lajin tuntee mm. punaisesta keskiselästä, otsan valkeista läiskistä, mustista lonkista ja metasoman epipleuroista V-VI, jotka ovat täysin valkoiset (ks. tarkemmin Kasparyan 2003).

Lajia on saatu aikaisemmin ainakin Hollannista, Saksasta ja Liettuasta (Yu ym. 2005).

Campodorus mediosanguineus (Heinrich, 1950)*Mesoleius mediosanguineus* Heinrich, 1950

EK: Anjalankoski 6728:3494, 1984, 1 ♀, M. Luoma leg.

EP: Koivulahti, 26.VIII.1963, 1 ♀, R. Jussila leg.

Campodorus mediosanguineus muistuttaa meillä yleistä lajia *C. variegatus* (Jurine, 1807), mutta sen keskiselkä ja keskikylki ovat täysin punaiset. Jälkimmäisellä lajilla keskiselässä on valkeat läiskät ja keskikyljen yläosa on pääosaltaan musta (ks. tarkemmin Kasparyan 2005).

Lajia on tavattu aikaisemmin vain Saksasta (Yu ym. 2005).

Diplazontinae**Homotropus melanogaster (Holmgren, 1874)**

EH: Iitti, Saaranen 674:346, 20.VII.-5.VIII.1999, 1 ♀, H. Jokela leg.

EH: Sahalahti 6820:3365, 1.-10.VI.2006, 1 ♀, P. Valtonen leg.

PS: Savonlinna, Savonranta 69081:36026 ja 69105:36049, 4.IX.-2.X.1996, 2 ♀♀, P. Martikainen leg.

PP: Tervola 7341:3451, 27.VIII.-12.IV.1996, 1 ♀, P. Martikainen leg.

Ks: Kuusamo, Oulanka 736:360, 21.VII.-5.VIII.1998, 1 ♀, J. Viramo leg.

EnL: Enontekiö, Anjaloanji 7686:3279, 11.-17.VII.2009, 1 ♂, A. Haarto leg.

Valkoisissa takasäärissä on musta kärki ja tyvi. Naaras on helposti tunnistettavissa voimakkaasti sivuilta litistyneestä metasomastaan. (Klopfstein 2014). Koiras muistuttaa lähinnä maassamme aikaisemmin tavattua lajia *Homotropus collinus* (Stelfox, 1941), mutta sen etu- ja takalonkissa on mustaa, etuselkä ja kilveke täysin mustat, samoin suukilven tyviosa. Jälkimmäisellä lajilla etu- ja takalonkat ovat kokonaan vaaleat sekä etuselässä ja kilvekkeessä keltaiset läiskät, suukilpi on yleensä täysin keltainen. Ks. tarkemmin Klopfstein 2014.

Lajia on aikaisemmin tavattu Ruotsista, Islannista, Britannian, Sveitsistä, Itävallasta ja Grönlannista (Klopfstein 2014).

***Sussaba hinzi* Diller, 1982**

St: Oripää, lentokenttä 6758:3267, 19.VI.2010, 1 ♀, M. Koponen leg.

ES: Savonlinna, Punkaharju, Hiukkasjoki 6853:3635, 15.VI.2013, 1 ♀, R. Jussila leg.

EnL: Enontekiö, Siilastupa 7680:3251, 11.VII.2005, 1 ♂, R. Jussila leg.

Naaras muistuttaa lähinnä Suomesta tavattuja lajeja *S. aciculata* (Ruthe, 1859), *S. flavipes* (Lucas, 1849) ja *S. pulchella* (Holmgren, 1858), mutta sen tuntosarvissa on pari jaoketta vähemmän ja metasoma lähes kokonaan musta. Näiden muiden lajien metasoma on keskeltä punertava. Koiras muistuttaa lähinnä lajia *S. pulchella*, mutta tuntosarven jaokkeita on vähemmän ja metasoma musta tai siinä on jonkin verran punertavaa. Jälkimmäisen lajin koiraan metasomassa on sekä keltaista että oranssia väriä ja sen ensimmäinen jaoke on hieman pitempi. Ks. tarkemmin Klopstein 2014).

Lajia on tavattu aikaisemmin vain Ruotsista ja Norjasta (Klopstein 2014).

Metopiinae***Chorinaeus australis* Thomson, 1887**

Chorinaeus xanthospis Townes, 1946

U: Raasepori, Tammisaari 6662:3317, 14.-16.VI.2012, 1 ♀, R. Jussila leg.

U: Sipoo 6687:3412, 7.-13.VII.1985, 1 ♀, A. Albrecht leg.

ES: Taipalsaari 6794:3555, 16.VI.2006, 1 ♀, M. Koponen leg.

Lajin erottaa sukulaisistaan sääristä, jotka ovat mustat mutta valkotyviset (Aeschliemann 1975).

Chorinaeus australis on levinnyt suureen osaan Eurooppaa (Yu ym. 2005).

Ichneumoninae, Listrodromini***Neotypus coreensis* Uchida, 1930**

LK: Parikkala, Melkoniemi 68262:36260, 16.VI.2013, 1 ♀, I. Teräs leg.

Viro, Meremäe, NE29, 1.-3.VIII.2006, 1 ♂, R. Jussila leg.

Neotypus Förster, 1869 -suku on sekä Suomelle että Virolle uusi. Se eroaa muista Listrodromini-tribuksen lajeista mm. etuselän poikittaisuurteen keskikohoneman puuttumisen ja propodeumin areoloinnin kautta (ks. tarkemmin esim. Perkins 1959). Euroopan *Neotypus*-lajeista on olemassa kaksi modernia tutkimuskaavaa (Selfa & Schönitzer 1994 ja Horstmann 2007).

Neotypus coreensis -lajia on löytynyt Ruotsista, Länsi-, Keski- ja Etelä-Euroopasta, Venäjältä, Mongoliasta, Japanista, Koreasta sekä Japanista (Selfa & Schönitzer 1994, Yu ym. 2005).

Kiitokset

Kiitän seuraavia henkilöitä avunannosta: FT Antti Haarto (Mynämäki, Suomi), Dr. D. A. Kasparyan (Pietari, Venäjä), dosentti Veli-Matti Mukkala (Kaarina, Suomi), dosentti Ilari E. Sääksjärvi (Naantali, Suomi), LL. V. Vikberg (Turenki, Suomi) ja Dr. K. Zwakhals (Arkel, Alankomaat). FT Gergely Várkonyita (Kuhmo, Suomi) kiitän asiantuntija-arvioista.

Acknowledgements

I would like to thank the following persons for helping in many ways during the study: Dr. Antti Haarto (Mynämäki, Finland), Dr. D. A. Kasparyan (St. Petersburg, Russia), adj. prof. Veli-Matti Mukkala (Kaarina, Finland), adj. prof. Ilari E. Sääksjärvi (Naantali, Finland), LM. V. Vikberg (Turenki, Finland) and Dr. K. Zwakhals (Arkel, the Netherlands). In addition I would thank Dr. Gergely Várkonyi (Kuhmo, Finland) to the expert estimates.

Kirjallisuus (References)

Aeschliemann, J-P. 1975: Révision des espèces quest-paléarctiques du genre *Chorinaeus* Holmgren (Hymenoptera, Ichneumonidae). – Ann. Soc. entomol. Fr. 11: 723–744.

Aubert, J. F. 1978: Les Ichneumonides quest-paléarctiques et leurs hôtes 2. Banchinae et Suppl. aux Pimplinae. – O.P.I.D.A., I.N.R.A.: 320 pp.

Fitton, M. G., Shaw, M. R. & Gauld, I. D. 1988: Pimplinae Ichneumon-flies. Hymenoptera, Ichneumonidae (Pimplinae). – Handbooks for the identification of British insects 7: 1, 1–110.

- Hellén, W. 1914: Beiträge zur Kenntnis der Ichneumoniden Finlands I. Subfamilie Pimplinae. – Acta. Soc. Fauna et Flora. Fennica 40: 6, 1–90.
- Hellén, W. 1936: Für die Fauna Finnlands neue Ichneumoniden (Hym.) IV. Tryphoninae. – Not. Entomol. 17: 123–130.
- Hellén, W. 1940: Hymenoptera 2. Terebrantia. – Enumer. Insect. Fenniae II, –82.
- Hinz, R. 1996: Übersicht über die europäischen Arten von *Lethades* Davis (Insecta, Hymenoptera, Ichneumonidae, Ctenopelmatinae). – Spixiana 19, 271–279.
- Horstmann, K. 2007: Revisionen von Schlupfwespen-Arten XI (Hymenoptera, Ichneumonidae). – Mitt. Münch. Entomol. Ges. 97: 73–80
- Idar, M. 1975: Redescriptions of *Hadrodactylus fugax* (Gr.), *H. confusus* (Hlgr.), *H. genalis* Th. and *H. larvatus* (Krb) (Hymenoptera: Ichneumonidae). – Entomol. scand. 6: 286–296.
- Idar, M. 1979: Revision of the European species of the genus *Hadrodactylus* Förster (Hymenoptera, Ichneumonidae). Part 1. – Entomol. scand. 10: 303–313.
- Kasparyan, D. R. 1973: Ichneumonidae (subfamily Tryphoninae, tribe Typhonini) – Fauna of the USSR Hymenoptera III: 1 (Translated from Russian 1981): 414 pp.
- Kasparyan, D. R. 1998: Taxonomic notes on the species of *Mesoleptus* s. l., *Hyperbatus* and *Phaestus* in the museums of Stockholm, Lund and Munich (Hymenoptera, Ichneumonidae, Ctenopelmatinae). – Zoosyst. Rossica 7, 181–183.
- Kasparyan, D. R. 2003. A new Palaeartic species of the genus *Syndipnus* Förster (Hymenoptera: Ichneumonidae: Ctenopelmatinae). – Zoosyst. Rossica 12: 123–124.
- Kasparyan, D. R. 2005. Palaeartic Ichneumonid wasps of the genus *Campodorus* Foerster (Hymenoptera, Ichneumonidae) II. Species with red mesothorax and species with yellow face. – Entomol. Review 85: 177–192.
- Kerrich, G. J. 1952: A review and a revision in greater part, of the Cteniscini of the Old World (Hym., (Ichneumonidae). – Bull. Brit. Mus. (Nat. Hist.) Entomol. 2 (6): 305–460+Pl. 4–7.
- Kerrich, G. J. 1962: Systematic notes on Tryphoninae Ichneumonidae (Hym.). – Särtryck ur “Opuscula Entomologica” 27: 45–56.
- Klopfstein, S. 2014: Revision of the Western Palaeartic Diplazontinae (Hymenoptera, Ichneumonidae). – Zootaxa 3801 (1): 149 pp.
- Kolarov, J. 1997: Hymenoptera, Ichneumonidae I: Pimplinae, Xoridinae, Acaetinae and Collyriinae. – Fauna Bulgarica 25: 1–323.
- Koponen, M., Jussila, R. & Vikberg, V. 1995: Suomen loispistiäisluettelo (Hymenoptera, Parasitica). Osa 1. heimo Ichneumonidae, alaheimot Pimplinae, Poemeniinae, Rhysinae ja Diacritinae. – Sahlbergia 2: 87–98.
- Koponen, M., Jussila, R. & Vikberg, V. 1999: Suomen loispistiäisluettelo (Hymenoptera, Parasitica). Osa 2. heimo Ichneumonidae, alaheimot Tryphoninae, Eucerotinae, Adelognathinae, Xoridinae ja Agriotypinae. – Sahlbergia 4: 1–18.
- Koponen, M., Jussila, R. & Vikberg, V. 2000: Suomen loispistiäisluettelo (Hymenoptera, Parasitica). Osa 5. heimo Ichneumonidae, alaheimot Lycorininae, Neorhacodinae, Stilbopinae, Banchinae ja Ctenopelmatinae. – Sahlbergia 5: 51–82.
- Perkins, J. F. 1959: Handbooks for the identification of British insects. Hymenoptera, Ichneumonoidea, Ichneumonidae, key to subfamilies and Ichneumoninae–I. – Royal Entomol. Soc. of London VII:2 (ai).
- Selfa, J. & Schönitzer 1994: Taxonomy of the European species of *Neotypus* Förster, [1869], with a key for their identification (Hymenoptera, Ichneumonidae, Ichneumoninae, Listrodromini). – Entomofauna 15: 469–480.
- Schwarz, M. 2003: Schlupfwespen (Insecta, Hymenoptera, Ichneumonidae) in den Hochlagen der Hohen Tauern (Österreich). Teil 2: Bemerkungen zu ausgewählten Arten einschließlich der Beschreibung neuer Arten. – Linzer biol. Beitr. 35/2: 1097–1118.
- Yu, D. S., van Achterberg, K. & Horstmann, K. 2005: Biological and taxonomical information: Ichneumonoidea 2004. – Taxapad Interactive Catalogue, Vancouver.
- Zwakhals, K. 2010: Identification of Western Palearctic *Dolichomitus* species (Hymenoptera: Ichneumonidae: Pimplinae). – Entomologische Berichten 70: 111–127.
- Fauna Europaea, 2007: <http://www.faunaeur.org>. – Updated 19.4.2007, ver. 1.3.